

Valgordbog

Afstemningsområde Afstemningsområdet er den mindste enhed i valgkredsstrukturen. Det er kommunalbestyrelsen, der opretter, ændrer eller nedlægger afstemningsområderne.

Afstemningssted For hvert afstemningsområde er defineret et afstemningssted, som er den skole, forsamlingshus eller lignende, hvor man fysisk går hen og afgiver sin stemme på valgdagen.

Brevstemmer Enhver vælger, der er forhindret i at møde frem på valgdagen, kan brevstemme i enhver kommune her i landet. Til folketingsvalg kan du afgive din brevstemme de sidste 3 uger før valgdagen, dog senest den næstsidste hverdag før valgdagen.

Ved folkeafstemninger, kommunal- og regionalvalg samt valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet kan du brevstemme de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme allerede fra 3 måneder før afstemningsdagen til og med den næstsidste hverdag før afstemningsdagen.

Du kan i princippet brevstemme flere gange. Det er i givet fald din sidst afgivne brevstemme, der vil blive talt med ved opgørelsen af valgresultatet.

I Danmark kan du brevstemme:

- på borgerservicecentre i alle landets kommuner, uanset hvilken kommune, du selv bor i, eller andre steder, hvor kommunerne tilbyder brevstemmeafgivning for alle vælgere, f.eks. biblioteker, uddannelsessteder eller lignende. Du kan få nærmere oplysning om, hvor du kan brevstemme, ved at henvende dig til den pågældende kommune.
- på sygehuse, hvis du er indlagt,
- på plejehjem, ældreboliger, almene plejeboliger, kvindekrisecentre og andre boliger og boformer efter loven om social service og boliglovgivningen, hvis du er beboer,
- i fængsler og arresthuse, hvis du er indsat,
- i dit eget hjem efter ansøgning, hvis du på grund af sygdom eller manglende førlighed ikke vil kunne møde frem på afstemningsstedet på valgdagen,
- på afsides beliggende øer, der ikke udgør et selvstændigt afstemningsområde.

For at brevstemme skal du møde frem på et af de steder, hvor du kan brevstemme (husk at medbringe gyldig legitimation som pas, kørekort eller sundhedsbevis). Her vil der være en eller flere stemmemodtagere, der vil tjekke din legitimation, udlevere brevstemmesedlen og attestere et følgebrev. Når brevstemmen er afgivet, skal du lægge den i en konvolut, som du i overværelse af stemmemodtageren skal klæbe til og lægge ned i en stor yderkuvert sammen med følgebrevet, hvorefter brevstemmen vil blive sendt til din bopælskommune. Kommunen sørger herefter for, at stemmen bliver afleveret til det rigtige afstemningssted på valgdagen.

Bogstavbetegnelse Partier ved folketingsvalg og kandidatlistor ved Europa-Parlamentsvalg og kommunale og regionale valg tildeles en bogstavbetegnelse, som skal opføres på stemmesedlen ved siden af partiets/kandidatlistens navn. Kandidater uden for partierne til folketingsvalg får dog ikke tildelt nogen bogstavbetegnelse. Ved folketingsvalg og Europa-Parlamentsvalg tildeles bogstavbetegnelsen af økonomi- og

indenrigsministeren til de opstillingsberettigede partier. Ved tildelingen tages der hensyn til, at partierne så vidt muligt bevarer de bogstavbetegnelser, de har haft ved tidligere valg.

Ved kommunale og regionale valg er det valgbestyrelsen, der tildeler de godkendte kandidatlisters en bogstavbetegnelse. Kandidatlisters for et parti, der den 1. august i valgåret er opstillingsberettiget til folketingsvalg, skal som listebetegnelse anvende partiets navn til folketingsvalg eller en betegnelse, hvori dette navn indgår. Disse partier tildeles det partibogstav, som de har fået tildelt i forbindelse med folketingsvalg. Andre kandidatlisters kan som listebetegnelse ikke anvende navnet på et af de ovennævnte partier eller en betegnelse, hvori dette navn indgår, eller som kan give anledning til, at kandidatlisten forveksles med kandidatlisters for et af disse partier. Som listebetegnelse kan ikke anvendes enkelte bogstaver (A, B, C osv.) eller en kombination af bogstaver, der ikke danner et ord (RV, CD, SF, KRF osv.).

Europa-Parlamentsvalg

Der afholdes valg til Europa-Parlamentet hvert 5. år. Næste valg til Europa-Parlamentet vil finde sted den 25. maj 2014. Det er op til de enkelte medlemslande at fastsætte den præcise dato inden for en bestemt periode på 4 dage (for 2014 er perioden torsdag den 22. til søndag den 25. maj).

Alle EU-borgere der bor i EU har ret til at stemme ved valget til Europa-Parlamentet, uanset hvor i EU de er bosat. De kan enten vælge at stemme i deres hjemland eller bopælsland inden for EU. Borgere fra de øvrige EU-lande, der bor i Danmark, kan således vælge at stemme enten i Danmark eller i deres hjemland. Danske statsborgere, der bor i et andet EU-land, kan på samme måde vælge, om de vil stemme i Danmark eller i deres bopælsland. På samme måde kan de nævnte personer vælge, om de vil stille op til valget i deres bopæls- eller hjemland. Man må dog kun stemme/stille op til valget i ét land.

Der vælges 13 danske medlemmer til Europa-Parlamentet. Hver kandidatliste kan indeholde op til 20 kandidater, der opstilles i hele landet. Der kan brevstemmes til Europa-Parlamentsvalg på samme måde som ved folketingsvalg, se ovenfor under "Brevstemmer".

Folkeafstemning

Enhver, der har valget til Folketinget, har ret til at deltage i en national folkeafstemning. Til folkeafstemninger om EU-spørgsmål kan danske statsborgere, der bor i Grønland eller på Færøerne, dog ikke stemme, da Grønland og Færøerne ikke er med i EU. På stemmesedlerne ved folkeafstemninger skal være trykt ordene JA og NEJ. Hvis der afholdes afstemning om flere lovforslag på samme dag, skal der findes særskilte stemmesedler og stemmebokse til brug for hver afstemning. Der kan brevstemmes til en folkeafstemning på samme måde som ved folketingsvalg, se ovenfor under "Brevstemmer".

Folketingsvalg

Folketingets medlemmer vælges ifølge grundloven for 4 år. Statsministeren kan dog til enhver tid udskrive nyvalg til Folketinget. Det seneste valg til Folketinget fandt sted torsdag den 15. september 2011.

Der vælges 179 medlemmer til Folketinget, heraf 2 på Færøerne og 2 i Grønland.

Fordelingstal

Fordelingstallet er et tal, der beregnes til brug for udvælgelsen af de valgte kandidater for de partier, der anvender partiliste ved opstilling af kandidater. Tallet fremkommer ved, at partiets samlede stemmetal (i storkredsen ved folketingsvalg, i kommunen/regionen ved kommunal- og regionalvalg og hele landet ved Europa-Parlamentsvalg), divideres med et tal, der er én større end det antal mandater, som partiet får i storkredsen ved folketingsvalg/kommunen henholdsvis regionen ved kommunal- og regionalvalg eller hele landet ved Europa-Parlamentsvalg. Det

fremkomne tal forhøjes, uanset om det er et helt tal, til næste hele tal, der herefter er partiets fordelingstal i storkredsen/kommunen/hele landet.

Færøerne Folketingsvalg på Færøerne reguleres af en særlig valglov. Der vælges 2 færøske medlemmer til det danske Folketing. Valget afholdes samtidig med, at der afholdes folketingsvalg i Danmark.

Ved folkeafstemninger om grundlovsændringer deltager Færøerne også i folkeafstemningen, mens Færøerne ikke deltager i folkeafstemninger om EU-spørgsmål, da Færøerne har valgt at stå uden for EU.

Grundlovsændring Grundlovsændringer skal sendes til folkeafstemning, før de kan vedtages. For at en grundlovsændring kan gennemføres, skal Folketinget dog først vedtage et forslag til ændring af grundloven på sædvanlig vis efter 3 behandlinger i Folketinget. Herefter skal der afholdes et folketingsvalg. Efter valget skal grundlovsforslaget fremsættes og vedtages af det nyvalgte Folketing i uændret skikkelse, hvorefter det skal bekræftes af befolkningen ved en folkeafstemning, der skal afholdes senest et halvt år efter den endelige vedtagelse. De nærmere regler for folkeafstemningen fastsættes ved lov.

For at forslaget kan vedtages og blive til en ny grundlov eller nye dele af grundloven, skal flertallet, dog mindst 40 procent af samtlige stemmeberettigede, have stemt "ja" til forslaget.

Grønland Folketingsvalg på Grønland er reguleret af en særlig lov. Der vælges 2 grønlandske medlemmer til det danske Folketing. Valget afholdes samtidig med, at der afholdes folketingsvalg i Danmark.

Ved folkeafstemninger om grundlovsændringer deltager Grønland også i folkeafstemningen, mens Grønland ikke deltager i folkeafstemninger om EU-spørgsmål, da Grønland har valgt at stå uden for EU.

Kandidater til folketingsvalg En person, der vil stille op som kandidat til et folketingsvalg, skal indgive anmeldelse herom senest kl. 12 elleve dage før valget til anmeldelsesmyndigheden (statsforvaltningen eller formanden for Bornholms valgbestyrelse, hvis man stiller op på Bornholm) for den opstillingskreds, hvor den pågældende ønsker at opstille. En person kan anmelde sig som kandidat i flere opstillingskredse inden for samme storkreds, men ingen kan være kandidat i mere end én storkreds. Senest kl. 12 ti dage før folketingsvalget afholdes skal partierne give besked om, hvilke kandidater de har godkendt i hver enkelt opstillingskreds.

Kandidater uden for partierne Det er også muligt at stille op til Folketinget uden for partierne. En kandidat, der opstiller uden for partierne, skal anbefales af mindst 150 og højst 200 af opstillingskredsens vælgere for at kunne stille op.

Det er meget svært for en kandidat uden for partierne at blive valgt til Folketinget. Det danske valgsystem indebærer, at der skal i størrelsesorden 10.000-20.000 stemmer til for at blive valgt som kandidat uden for partierne, alt efter hvor i landet man stiller op. Det er kun sket én gang, at en kandidat uden for partierne er blevet valgt ind i Folketinget, nemlig da Jacob Haugaard blev valgt i 1994.

Når der alligevel i Folketinget kendes flere eksempler på medlemmer, der ikke tilhører noget parti, skyldes det, at folketingsmedlemmer mellem valgene kan bryde med deres partigrupper og anmelde sig selv som løsgængere i Folketinget.

Kandidater til Europa-Parlamentsvalg

Kun de partier, der er opstillingsberettigede til Europa-Parlamentsvalg, kan opstille kandidater til Europa-Parlamentsvalg. Der kan ikke opstilles kandidater uden for partierne som ved folketingsvalg. Kandidaterne opstilles på kandidatlistes. Hvert parti må kun indlevere én kandidatliste, og hver kandidatliste må højst indeholde navne på 20 kandidater. Kandidatlisterne skal anmeldes for økonomi- og indenrigsministeren senest kl. 12 fire uger før valgdagen.

Kandidater til kommunale og regionale valg

For at stille op til kommunale og regionale valg skal man opføres på såkaldte kandidatlistes. En kandidatliste kan indleveres til valgbestyrelsen af et politisk parti, en gruppe lokale vælgere (lokalliste) eller en enkelt person. En kandidatliste må højst indeholde fire navne mere end det antal medlemmer, der skal vælges i kommunen eller regionen. For at stille op til kommunale og regionale valg, skal kandidatlisten endvidere anbefales af et antal stillere, se nærmere nedenfor under "*stillere*".

Kandidatudvælgelse ved folketingsvalg

Ved udvælgelse af kandidater ved folketingsvalg tages der udgangspunkt i den fordeling af kredsmandater og tillægsmandater, det afholdte folketingsvalg har resulteret i, hvor mandaternes fordeling på partier og storkredse er lagt fast.

Ud fra denne fordeling, samt partiernes opstillingsformer og stemmernes fordeling på kandidaterne kan de valgte kandidater udpeges.

Er der valgt sideordnet opstilling, fordeles partistemmer forholdsæssigt mellem kandidaterne. Det vil derfor være den/de kandidater, der har den højeste sum af personlige stemmer og tildelte partistemmer i storkredsen, der vinder de aktuelle mandater.

Er der valgt kredsvis opstilling med partiliste, fordeles partistemmerne alene til kredsens kandidat i hver opstillingskreds. Kandidaterne vil som oftest blive valgt i den rækkefølge der er angivet i partilisten. Det er dog muligt for en kandidat at sprænge partilisten, hvis de opnår et stemmetal, der er lig med eller større end fordelingstallet, se definitionen på dette ovenfor.

Kandidatudvælgelse ved Europa-Parlamentsvalg

Er kandidaterne sideordnet opstillet, tilfalder kandidatlistens mandater kandidaterne i rækkefølge efter størrelsen af deres personlige stemmetal, dvs. kandidaten med det største antal personlige stemmer får det første mandat, kandidaten med det næststørste personlige stemmetal får det næste mandat og så fremdeles, indtil de mandater, som den pågældende kandidatliste er berettiget til, er fordelt. I tilfælde af stemmelighed mellem to kandidater trækkes der lod.

Har en kandidatliste i stedet anmeldt partilisteopstilling, betyder det, at kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge. I dette tilfælde beregnes først kandidatlistens fordelingstal (= kandidatlistens samlede stemmetal divideret med et tal, der er én større end det antal mandater, der er tilfaldet kandidatlisten forhøjet til næste hele tal uanset, om tallet i forvejen er et helt tal). Kandidater, der har opnået et personligt stemmetal, der er lig med eller større end fordelingstallet, er valgt. Kandidater, der har opnået færre personlige stemmer end fordelingstallet, tildeles mandat i rækkefølge efter deres nummer på kandidatlisten ved at lægge så mange af listestemmerne til de pågældende kandidaters personlige stemmetal, at fordelingstallet opnås. Hvis de mandater, der er tilfaldet kandidatlisten herefter stadig ikke er besat, er de øvrige kandidater valgt i rækkefølge efter størrelsen af de opnåede stemmer (personlige stemmetal og evt. resterende listestemmer). Har to eller flere kandidater opnået samme stemmetal, er det den kandidat, der står først på partilisten, der er valgt.

Kandidatudvælgelse ved kommunale og regionale valg

Fremgangsmåden ved kandidatudvælgelsen afhænger af den opstillingsform, kandidatlisten har anmeldt. Kandidatlisten kan enten opstilles som partiliste eller sideordnet opstilling. Både opstillingsformen og kandidaternes personlige stemmetal har betydning ved udvælgelsen.

Er kandidaterne sideordnet opstillet, tilfalder kandidatlistens mandater kandidaterne i rækkefølge efter størrelsen af deres personlige stemmetal, dvs. kandidaten med det største antal personlige stemmer får det første mandat, kandidaten med det næststørste personlige stemmetal får det næste mandat og så fremdeles, indtil de mandater, som den pågældende kandidatliste er berettiget til, er fordelt. I tilfælde af stemmelighed mellem to kandidater trækkes der lod.

Har en kandidatliste i stedet anmeldt partilisteopstilling, betyder det, at kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge. I dette tilfælde beregnes først kandidatlistens fordelingstal (= kandidatlistens samlede stemmetal divideret med et tal, der er én større end det antal mandater, der er tilfaldet kandidatlisten forhøjet til næste hele tal uanset, om tallet i forvejen er et helt tal). Det derved fremkomne tal forhøjes, uanset om det er et helt tal, til det næste hele tal. Dette tal er herefter kandidatlistens fordelingstal. Kandidater, der har opnået et personligt stemmetal, der er lig med eller større end fordelingstallet, er valgt. Kandidater, der har opnået færre personlige stemmer end fordelingstallet, tildeles mandat i rækkefølge efter deres nummer på kandidatlisten ved at lægge så mange af listestemmerne til de pågældende kandidaters personlige stemmetal, at fordelingstallet opnås. Hvis de mandater, der er tilfaldet kandidatlisten herefter stadig ikke er besat, er de øvrige kandidater valgt i rækkefølge efter størrelsen af de opnåede stemmer (personlige stemmetal og evt. resterende listestemmer). Har to eller flere kandidater opnået samme stemmetal, er det den kandidat, der står først på partilisten, der er valgt.

Kommunal- og regionalvalg

Der afholdes valg til kommunalbestyrelser og regionsråd hvert 4. år. Valgdatoen er fastsat i den kommunale og regionale valglov til den 3. tirsdag i november i valgåret. Der skal vælges nye kommunalbestyrelser for 98 kommuner og regionsrådsmedlemmer for 5 regioner. Selvom valget foregår i november, bliver de siddende medlemmer af kommunalbestyrelserne og regionsrådene i valgåret siddende til den 1. januar i det følgende år, hvor de nye medlemmer af kommunalbestyrelserne og regionsrådene, der blev valgt ind ved valget i november, afløser de gamle medlemmer. Det næste kommunale og regionale valg finder sted tirsdag den 21. november 2017.

Kredsmandat

Danmark er ved folketingsvalg inddelt i tre landsdele, som igen er inddelt i ti storkredse. Det er fastlagt på forhånd, hvor mange kredsmandater der tilfalder partierne i de forskellige storkredse, mens tillægsmandaterne på forhånd er fordelt på de tre landsdele og vil blive fordelt videre på storkredsniveau efter folketingsvalget. Efter valget fordeles kreds- og tillægsmandaterne først ud på partierne og derefter videre ud på kandidaterne.

Af de 179 medlemmer i Folketinget er de 135 valgt på et kredsmandat. En kandidat kan vinde et kredsmandat og dermed komme i Folketinget på baggrund af de stemmer, partiet og kandidaten får i den pågældende storkreds. Et kredsmandat er altså geografisk knyttet til den kreds, hvor kandidaten er opstillet og bliver ikke påvirket af partiets resultat på landsplan, modsat tillægsmandaterne.

Efter valget optælles partiernes stemmer i hver storkreds. Hvert af de optalte stemmetal divideres med divisorerne 1 – 2 – 3 – 4 – 5 osv. (d'Hondts metode). Den største af de fremkomne kvotienter giver det parti, den tilfalder, ret til det første kredsmandat, den næststørste kvotient giver ret til kredsmandat nr. to osv.

- Kredsstruktur** Danmark er i valgteknisk henseende inddelt i tre landsdele: Hovedstaden, Sjælland-Syddanmark og Midtjylland-Nordjylland. Landsdelene er inddelt i storkredse, idet Hovedstaden er inddelt i fire storkredse og Sjælland-Syddanmark og Midtjylland-Nordjylland i hver tre storkredse. Storkredsene er igen inddelt i 92 opstillingskredse i alt. Opstillingskredsene har ingen betydning for mandatfordelingen, men har derimod betydning for kandidatudvælgelsen. Hver opstillingskreds er inddelt i et antal afstemningsområder. Mens strukturen for landsdele, storkredse og opstillingskredse er lovbestemt, kan afstemningsområder variere fra valg til valg. Antallet og placering af afstemningsområderne fastlægges af kommunalbestyrelsen senest 15 dage før et valg.
- Kredsvis opstilling** Ved kredsvis opstilling opstilles én kandidat for partiet i opstillingskredsen. Kandidaten tildeles alle de stemmer, der er afgivet på partiet i opstillingskredsen, plus de personlige stemmer, som er afgivet på ham/hende i alle storkredsens opstillingskredse. Opstillingskredsens størrelse, dvs. antallet af vælgere, spiller derfor en betydelig rolle.
- Landsdel** Danmark er inddelt i tre landsdele: Hovedstaden, Sjælland-Syddanmark og Midtjylland-Nordjylland. Denne inddeling er fastsat i folketingsvalgloven og kræver en lovændring for at kunne forandres.
- Listeforbund** Listeforbund bruges kun i forbindelse med kommunale og regionale valg. Et parti kan vælge at stille kandidater op på flere lokale lister, der så kan indgå listeforbund og regnes som én liste ved den indledende fordeling af mandater. Et listeforbund kan dække over flere geografiske områder eller f.eks. over en land- og en byliste.
- Listestemmer** Listestemmer er stemmer som er afgivet ved kommunale og regionale valg samt Europa-Parlamentsvalg på en kandidatliste, men ikke på en bestemt kandidat. Er der anmeldt partiliste for kandidatlisten, anvendes listestemmerne ud over ved mandatfordelingen ved kandidatudvælgelsen til opnåelse af fordelingstallet, se ovenfor under "Kandidatudvælgelse ved kommunale og regionale valg" og "Kandidatudvælgelse ved Europa-Parlamentsvalg".
- Nominering** For at forsøge at bevare tilhørsforholdet mellem opstillingskreds og folketingsmedlem kan hver opstillingskreds have en nomineret kandidat ved folketingsvalg. Det har kun betydning for stemmesedlens udseende, idet den nominerede kandidat står øverst på stemmesedlen.
- Opstillingsberettigede partier til folketingsvalg** De partier, som ved sidste folketingsvalg blev valgt ind i Folketinget og fortsat er repræsenteret i Folketinget, har automatisk ret til at deltage i et folketingsvalg (samt i valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet).
- Nye partier, der ønsker at deltage i folketingsvalg, skal anmeldes for økonomi- og indenrigsministeren senest kl. 12 femten dage før valgdagen. Med anmeldelsen skal følge underskrifter fra et antal vælgere, der mindst svarer til 1/175 af samtlige gyldige stemmer ved det sidst afholdte folketingsvalg. Det svarer normalt til omkring 20.000 gyldige underskrifter.
- Først når underskrifterne er indsamlet og videregivet til økonomi- og indenrigsministeren samt godkendt af denne, kan partiet deltage i valget.
- Opstillingsberettigede partier til Europa-Parlamentsvalg** Partier, der er repræsenteret i Folketinget senest seks uger før valgdagen til Europa-Parlamentet, har ret til at deltage i Europa-Parlamentsvalg. Det samme gælder partier, der ved det sidst afholdte valg til Europa-Parlamentet er blevet valgt ind i Europa-Parlamentet og som seks uger før valget stadig er repræsenteret i dette. Endelig kan nye partier, der ønsker at deltage i Europa-Parlamentsvalg, og som er

anmeldt for økonomi- og indenrigsministeren senest kl. 12 otte uger før valgdagen, deltage i Europa-Parlamentsvalg. For at blive anmeldt og opstillingsberettigede, skal et nyt parti forinden indsamle vælgererklæringer fra et antal vælgere, der mindst svarer til 2 pct. af samtlige gyldige stemmer ved det sidst afholdte folketingsvalg (for tiden ca. 69.189)

Opstillingsberettigede partier m.v. ved kommunale og regionale valg

En kandidatliste kan indleveres til valgbestyrelsen af et politisk parti, en gruppe lokale vælgere (lokalliste) eller en enkelt person, men der sondres ikke mellem forskellige slags kandidatlistes. En kandidatliste må højst indeholde fire navne mere end det antal medlemmer, der skal vælges i kommunen eller regionen.

For at anmelde en kandidatliste til kommunale eller regionale valg, skal kandidatlisten anbefales af et antal vælgere i kommunen som stillere. Det betyder, at en kandidatliste til kommunalbestyrelsesvalg skal være underskrevet af et antal på mindst 25-50 vælgere i kommunen som stillere afhængigt af kommunens størrelse¹. For Københavns Kommune er stillertallet højere, men mindsteantallet kan ikke overstige 150. Kandidatlisterne må højst være underskrevet af et antal stillere, der svarer til det dobbelte af mindsteantallet af stillere i kommunen, dvs. mellem 150-300 i København, og mellem 50-100 i de øvrige kommuner afhængigt af kommunernes størrelse. En kandidatliste til regionsrådsvalg skal være underskrevet af mindst 50 vælgere i regionen som stillere. Regionsrådet kan beslutte at forhøje mindsteantallet af stillere, der dog ikke kan overstige 150. Kandidatlisterne må højst være underskrevet af et antal stillere, der svarer til halvdelen mere end mindsteantallet af stillere i regionen.

Opstillingsformer

Der er to hovedformer for opstilling af kandidater til folketingsvalg: kredsvis opstilling og sideordnet opstilling.

Til Europa-Parlamentsvalg og kommunale og regionale valg kan kandidaterne opstilles enten sideordnet eller på partiliste, se ovenfor under "kandidatudvælgelse."

Opstillingskreds

Storkredsene er inddelt i 92 opstillingskredse. Opstillingskredsene har ingen betydning for mandatfordelingen, men har derimod betydning for kandidatudvælgelsen. Inddelingen i opstillingskredse er fastsat i folketingsvalgloven, og kræver en lovændring for at kunne forandres.

Partibogstav

Se "bogstavbetegnelse" ovenfor.

Partiliste

Anmeldes partiliste betyder det, at parti X har anmeldt en bestemt rækkefølge for sine kandidater i en storkreds. Der kan også anmeldes partiliste ved Europa-Parlamentsvalg, hvor hele landet udgør én valgkreds, og partilisten således er den samme for hele landet. Ved folketingsvalg kan kredsvis opstilling kombineres med partiliste.

For at blive valgt skal en kandidat opnå et såkaldt fordelingstal, se ovenfor under "fordelingstal". Opnår ingen af kandidaterne til folketingsvalg fordelingstallet, er kandidaterne valgt i partilistens rækkefølge. Udvælgelsen af kandidater for kandidatlistes til kommunale og regionale valg samt til Europa-Parlamentsvalg, der har anmeldt partiliste, er en smule anderledes, idet der fyldes op med listestemmer i partilistens rækkefølge, indtil fordelingstallet opnås, se nærmere ovenfor under "Kandidatudvælgelse ved Europa-Parlamentsvalg" og "Kandidatudvælgelse ved kommunale og regionale valg".

¹ I kommuner med over 25.000 kommunale vælgere ved de sidst afholdte kommunale og regionale valg kan kommunalbestyrelsen beslutte at forhøje mindsteantallet af stillere, dog højst til 50 for alle kommuner undtagen København, der kan forhøje mindsteantallet til 150.

Ved anvendelse af partiliste har partiet en næsten altafgørende indflydelse på, hvem der bliver valgt. Vælgerne kan kun ændre partilistens rækkefølge, hvis en kandidat længere nede på listen opnår et meget betydeligt antal personlige stemmer eller er opstillet i en opstillingskreds med særlig mange partistemmer og dermed opnår et stemmeantal, der er lig med eller større end fordelingsstallet. Man taler i så fald om, at kandidaten har "sprængt" partilisten, og en sprængning af listen giver altid anledning til presseomtale, se f.eks. Margrete Aukens valg i Frederiksberg Amt ved folketingsvalget i 1994.

Partistemmer Partistemmer er stemmer som er afgivet ved folketingsvalg på et parti, men ikke på en bestemt kandidat. Ved kredsvis opstilling tildeles partistemmerne kredsens kandidat. Ved sideordnet opstilling, fordeles partistemmerne til de opstillede kandidater i kredsen i forhold til deres personlige stemmer.

Personlige stemmer Personlige stemmer er stemmer der er afgivet direkte på en bestemt kandidat. Antallet af personlige stemmer kan have meget stor betydning. Ved sideordnet opstilling er de personlige stemmer ved folketingsvalg af næsten altafgørende betydning, da partistemmerne fordeles i forhold til de personlige stemmer. Ved Europa-Parlamentsvalg udvælges kandidater, der er sideordnet opstillet, alene ud fra antallet af personlige stemmer.

Ved kredsvis opstilling med partiliste ved folketingsvalg eller opstilling med partiliste ved Europa-Parlamentsvalg og ved kommunale og regionale valg er et meget stort antal personlige stemmer den eneste måde hvorpå vælgerne kan ændre på partilistens rækkefølge, se ovenfor under "Partiliste".

Sideordnet opstilling Et parti eller kandidatliste kan vælge, at deres kandidater skal stille op sideordnet. Det betyder, at partiet/kandidatlisten ikke har prioriteret kandidaterne.

Ved sideordnet opstilling til folketingsvalg opstilles flere kandidater for partiet i opstillingskredsen. Når alle partiets kandidater i samme storkreds er opstillet i alle opstillingskredse taler man om "fuldstændig sideordnet opstilling". De personlige stemmer er næsten altafgørende, idet stemmer afgivet på partiet i de enkelte opstillingskredse fordeles i forhold til, hvor mange personlige stemmer de enkelte kandidater har fået i hver opstillingskreds. Det kan dog forekomme, at en kandidat med mange tillagte partistemmer samlet set opnår flere stemmer end en anden kandidat i storkredsen med samlet set flere *personlige* stemmer i storkredsen og derfor bliver valgt ind i stedet for den anden kandidat på trods af, at den anden kandidat altså har flere personlige stemmer end den første.

Ved Europa-Parlamentsvalg og kommunale og regionale valg kan kandidatlistes som nævnt også vælge sideordnet opstilling – her er det alene antallet af personlige stemmer, der i givet fald er afgørende for, hvem der bliver valgt ind.

Spærregænse Et parti kan blive valgt til Folketinget på flere måder. Et parti kan for det første opnå et eller flere kredsmandater. For det andet kan et parti blive valgt ind alene ved at opnå et eller flere tillægsmandater. For at få andel i tillægsmandaterne skal partiet opfylde mindst én af nedenstående tre betingelser:

- Det skal opnå mindst ét kredsmandat.
- I 2 ud af 3 landsdele have opnået mindst lige så mange stemmer som det gennemsnitlige antal gyldige stemmer, der i landsdelen er afgivet pr. kredsmandat.
- I hele landet have opnået mindst 2 pct. af de afgivne gyldige stemmer.

Når man til dagligt taler om "spærregænsen", er det betingelsen om opnåelse af mindst 2 pct. af de afgivne gyldige stemmer, der normalt tænkes på, men reelt er

der altså tre forskellige betingelser, der udgør "spærregrænsen", hvoraf et parti altså som nævnt mindst skal opfylde én af disse betingelser for at komme i Folketinget. Hvis et parti opnår 2 procent af stemmerne, vil det normalt blive repræsenteret med 4 mandater i Folketinget.

Spærregrænsen står ikke nævnt i grundloven, men det er fastslået ved dom, at den heller ikke er i strid med grundloven. Det er ofte blevet diskuteret, om spærregrænsen på de 2 procent af stemmerne skal forhøjes, eller om den omvendt helt skal afskaffes, men indtil videre forbliver den på 2 procent.

Stedlig mandatfordeling

Danmark er i valgteknisk henseende inddelt i tre landsdele: Hovedstaden, Sjælland-Syddanmark og Midtjylland-Nordjylland. Landsdelene er inddelt i storkredse, idet Hovedstaden er inddelt i fire storkredse og Sjælland-Syddanmark og Midtjylland-Nordjylland i hver tre storkredse. Storkredsene er inddelt i 92 opstillingskredse. Opstillingskredsene har ingen betydning for mandatfordelingen, men har derimod betydning for kandidatudvælgelsen.

I Danmark vælges der 175 medlemmer af Folketinget, der fordeler sig på 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater. Antallet af kredsmandater og opstillingskredse er altså ikke identisk. For at efterkomme grundlovens ord om, at der ved den stedlige mandatfordeling skal tages hensyn til indbyggertal, vælgertal og befolkningstæthed, sker der hvert 5. år en fordeling af de 135 kredsmandater på landsdele og storkredse. Ved samme lejlighed fordeles de 40 tillægsmandater på landsdele. Det sker ved en bekendtgørelse, der udstedes af økonomi- og indenrigsministeren hvert 5. år.

Fordelingen af mandaterne på landsdele og storkredse sker ved simpel forholdstalsregning, idet man for hver landsdel og hver storkreds udregner 1) summen af folketallet, 2) vælgertallet ved sidste folketingsvalg og 3) arealet i kvadratkilometer ganget med 20. Hvis det mandattal, der fremkommer ved fordelingen, ikke er et helt tal og derfor tilsammen ikke giver det fornødne antal mandater, når brøkerne bortkastes, forhøjes de største brøker, indtil antallet er nået (den største brøks metode). Er to eller flere brøker lige, trækkes der lod imellem dem. Herefter fordeles først de 175 mandater på de tre landsdele. Derefter fordeles på tilsvarende vis de 135 kredsmandater på landsdelene. Differencen mellem de 175 og de 135 mandater udgør fordelingen af tillægsmandater

Når mandaterne er fordelt på landsdele, fordeles hver landsdels kredsmandater på storkredse. Dette sker igen ved forholdstal, idet man for hver storkreds udregner summen af 1) folketal, 2) vælgertal og 3) areal i kvadratkilometer ganget med 20. Hvis Bornholm ved denne sidste beregning ikke får to kredsmandater, gennemføres en ny beregning på grundlag af 133 kredsmandater, idet Bornholm forlods tillægges to kredsmandater.

Hele dette regnestykke gennemføres for at sikre, at mandatfordelingen afspejler befolkningsudviklingen, hvortil kommer, at man fra politisk side har ønsket at sikre de tyndt befolkede egne i Danmark en rimelig repræsentation. Når arealet ganges med 20, er det for at det samlede resultat skal falde inden for det politisk acceptable.

Stemmeboks Se *stemmerum*.

Stemmekasse Stemmekassen (af nogle kaldt "stemmeurnen") er den kasse, som stemmesedlen skal lægges ned i, når vælgeren har afgivet sin stemme. Stemmekassen er placeret lige uden for stemmerummet. Til kommunal- og regionalvalg er der særskilte stemmekasser til de to valg, ligesom man også bruger særskilte stemmekasser,

hvis der afholdes flere valghandlinger på samme dag, f.eks. et folketingsvalg og en folkeafstemning.

Stemmehemmelighed Stemmehemmeligheden er et vigtigt princip ved danske valg og folkeafstemninger. Det betyder, at en vælger ikke blot har ret til, men også pligt til at afgive sin stemme uden at andre kan se, hvad han eller hun har stemt.

Man må altså ikke vise sin udfyldte stemmeseddel frem for f.eks. pressen eller andre, når man kommer ud af stemmerummet, men skal folde stemmesedlen sammen inde i stemmerummet og lægge den sammenfoldet ned i stemmeboksen uden at andre kan se, hvad man har stemt. Man må heller ikke tage et billede af sin udfyldte stemmeseddel og lægge billedet på f.eks. Facebook eller andre sociale medier eller på anden måde dokumentere sin stemmeafgivning.

Stemmerum Stemmerummet (af nogle kaldet "stemmeboksen") er det sted, hvor vælgeren går ind bag et forhæng og afgiver sin stemme, uden at andre kan se, hvad vælgeren har stemt (i hemmelighed).

Valgloven siger ikke noget om, hvordan stemmerummet skal være indrettet, ud over at det skal være forsynet med det nødvendige udstyr til stemmeafgivningen, dvs. en blyant, kuglepen eller andet skriveredskab og en skriveplade, man kan lægge stemmesedlen på, mens man udfylder den.

Der skal på hvert valgsted være mindst ét stemmerum med plads til tre personer, herunder en vælger i kørestol, for det tilfælde, at en vælger skal have hjælp til at udfylde stemmesedlen og skal have nogen med ind i stemmerummet. Det er kun vælgere, der har behov for hjælp til at stemme, f.eks. fordi de er blinde eller svage, der må tage nogen med ind i stemmerummet – alle andre skal gå alene derind, så andre ikke kan se, hvad man stemmer.

Har man behov for hjælp til at stemme, kan man få hjælp af to valgstyrere eller tilforordnede vælgere. Man kan også selv udpege en hjælper, f.eks. ens ægtefælle, nabo eller en ven, til at hjælpe med stemmeafgivningen. Hvis man udpeger en personlig hjælper til at hjælpe med stemmeafgivningen, skal der dog også være en valgstyrer eller tilforordnet vælger til stede for at sikre, at man ikke bliver udsat for utilbørlig påvirkning ("valgtryk").

Stemmesedler Ved *folketingsvalg* er stemmesedlen unik for den enkelte opstillingskreds. For hvert parti er angivet alle de kandidater der er opstillet i den pågældende storkreds. Kandidater, der er opstillet i den aktuelle opstillingskreds, er markeret med fed skrift. Ved sideordnet opstilling vil en evt. nomineret kandidat være anført som den øverste under partinavnet, mens de øvrige kandidater står i alfabetisk rækkefølge, heraf først partiets øvrige kandidater i opstillingskredsen og herefter partiets eventuelt øvrige kandidater i storkredsen. Ved kredsvis opstilling står kredsens kandidat øverst. Er der anmeldt partiliste følger de øvrige kandidater i partilistens rækkefølge. Kandidaterne uden for parti anføres nederst på stemmesedlen. Kandidater, der er opstillet i den aktuelle opstillingskreds, anføres øverst og med fed skrift. Kandidaterne anføres i øvrigt i alfabetisk orden.

Ved *Europa-Parlamentsvalg* er stemmesedlen ens for hele landet. Kandidaterne er anført i to kolonner i den rækkefølge, som partiet har bestemt. Rækkefølgen har dog kun betydning for kandidatudvælgelsen, hvis kandidatlisten har anmeldt partiliste, se ovenfor under "partiliste" og "kandidatudvælgelse ved Europa-Parlamentsvalg".

Ved *kommunale og regionale valg* er stemmesedlen unik for den enkelte kommune eller region. Stemmesedlen skal indeholde bogstavbetegnelsen og listebetegnel-

sen for samtlige godkendte kandidatlistes til valget i kommunen eller regionen. Kandidaterne er anført i en eller flere kolonner i den rækkefølge, som partiet eller kandidatlisten har bestemt. Rækkefølgen har dog kun betydning for kandidatudvælgelsen, hvis kandidatlisten har anmeldt partiliste, se ovenfor under "partiliste" og "kandidatudvælgelse ved Europa-Parlamentsvalg".

Ved *folkeafstemninger* er der på stemmesedlen angivet titlen og en eventuel undertitel på det lovforslag eller den lov, der stemmes om, samt to felter til afkrydsning for henholdsvis "ja" og "nej".

Stemmeurne Se stemmekasse.

Stiller For at et parti eller en liste kan stille op til *kommunale og regionale valg* skal partiet/listen samle en liste med underskrifter fra vælgere, der anbefaler den pågældende liste. Afhængig af kommunens størrelse kræver det mindst mellem 25 og 150 stillere. Stillerne skal have valget til valget i kommunen/regionen, og de kan kun skrive under for ét parti eller én liste. Desuden må de ikke selv være kandidater til valget for den liste, hvor de skriver under som stillere. Ingen må være stiller for mere end én kandidatliste – den stiller, der anbefaler mere end én kandidatliste, vil ikke blive anset for stiller for nogen af kandidatlisterne.

Ved *folketingsvalg* skal kandidater uden for partierne anbefales af mellem 150-200 af opstillingskredsens vælgere som stillere, dvs. de skal underskrive en formular, som kandidaten skal bruge til at anmelde sig som kandidat uden for partierne. Ingen må som stiller for mere end én kandidat – den stiller, der anbefaler mere end én kandidat, vil ikke blive anset for stiller for nogen af kandidaterne.

Storkreds Landsdelene er inddelt i storkredse, idet Hovedstaden er inddelt i fire storkredse og Sjælland-Syddanmark og Midtjylland-Nordjylland i hver tre storkredse. Storkredse-
ne er videre inddelt i 92 opstillingskredse i alt. Inddelingen i storkredse og opstillingskredse er fastsat i folketingsvalgloven og kræver en lovændring for at kunne forandres. Opstillingskredsene fremgår blandt andet af valgkredsfortegnelsen, som er et bilag til folketingsvalgloven.

Tilforordnede vælgere Kommunalbestyrelsen vælger et antal tilforordnede vælgere til at hjælpe til ved valget eller folkeafstemningen. De tilforordnede vælgere skal hjælpe valgstyrrerne med deres opgaver på valgdagen, herunder stemmeoptællingen på afstemningsstedet. Valgbestyrelsen kan beslutte, at tilforordnede vælgere også skal medvirke ved fintællingen, ligesom det er tilforordnede vælgere, der er stemmemodtagere ved brevstemmeafgivning på plejehjem, ældreboliger m.v. samt i vælgerens hjem.

De tilforordnede vælgere vælges ved forholdstalsvalg under ét, medmindre de udpeges i enighed af kommunalbestyrelsen. Som regel udpeges de tilforordnede vælgere blandt de forskellige partiers lokale medlemmer, men det er ikke noget krav i valglovene, der ikke anviser nærmere, hvem der skal udpeges som tilforordnede vælgere, ud over, at de skal bo i den pågældende opstillingskreds eller kommune/region. Et medlem af kommunalbestyrelsen, herunder et medlem af valgbestyrelsen, kan godt vælges til tilforordnet vælger. En kandidat til valget kan også godt vælges til tilforordnet vælger. De tilforordnede vælgere vælges i passende tid forud for valgdagen.

Hvervet som tilforordnet vælger er et såkaldt "borgerligt ombud", dvs. man kan ikke blive fri for at påtage sig hvervet, med mindre man har lovligt forfald. Man får udbetalt diæter for sit arbejde i forbindelse med valget, men ikke tabt arbejdsfortjeneste. Diætbeløbet udgør i 2014 400 kr. pr. dag. Hvis hvervet beslaglægger mere end 4 timer, ydes der dog det dobbelte af det for det pågældende år gældende diætbeløb, dvs. 800 kroner pr. dag. Kommunalbestyrelsen kan dog beslutte at yde et hø-

jere eller lavere beløb end standarddiætsatsen, eller at der slet ikke skal ydes diæter.

Tillægsmandater Hvis det ikke lykkes for partiet at få ét af de 135 kredsmandater, er der en anden mulighed, nemlig at blive valgt på et tillægsmandat. Hvor kredsmandaterne fordeles ud fra valgresultatet i den enkelte kreds, fordeles de 40 tillægsmandater ud fra, hvor mange stemmer partiet har fået på landsplan.

Så selvom kandidatens parti måske ikke klarede sig godt i den lokale valgkreds, kan partiets succes på landsplan hjælpe kandidaten i Folketinget. Formålet med tillægsmandater er nemlig at sikre, at partierne får en lige så stor andel af pladserne i Folketinget, som de har fået stemmer i hele landet.

A. Fordeling af tillægsmandater på partier

Når fordelingen af kredsmandater er gennemført, beregnes det på landsplan, hvor mange mandater partierne er berettigede til under forudsætning af, at de har klaret "spærregrænsen" i folketingsvalglovens § 77:

Stemmetallene for de partier, som har klaret mindst ét af spærregrænsens tre betingelser, lægges sammen, hvorefter dette samlede stemmetal divideres med det antal mandater, der skal fordeles, normalt 175. Den kvotient, der fremkommer, divideres op i hvert af partiernes stemmetal, og man får det antal mandater, som hvert parti i hvert fald er berettiget til, men de summerer normalt ikke til det samlede mandattal på 175. De sidste mandater findes ved hjælp af de største decimalbrøkker ("største brøks metode"). Normalt får ca. halvdelen af partierne deres sidste mandat på denne måde. Når partiernes samlede mandattal er opgjort, findes deres tillægsmandattale ved at trække det opnåede antal kredsmandater fra det samlede mandattal, som partiet har krav på.

B. Fordeling af partiernes tillægsmandater på landsdele

Vi ved nu, hvor mange tillægsmandater hvert parti er berettiget til på landsbasis, og vi ved - fra mandatfordelingen før valget - hvor mange tillægsmandater, der tilfalder hver landsdel. Fra fordelingen af kredsmandater på partier ved vi endvidere, hvor mange kredsmandater hvert parti har opnået inden for hver landsdel. Fordelingen af partiernes tillægsmandater på landsdele foregår således:

Inden for de tre landsdele opgøres de partiers stemmetal, der skal have del i tillægsmandaterne, og stemmetallene deles med divisorerne 1 - 3 - 5 - 7 - osv. (Sainte-Laguës metode). Ved divisionen fremkommer en række kvotienter. Af disse kvotienter udelades for hvert parti i hver landsdel så mange af de største kvotienter, som svarer til det antal kredsmandater, som partiet har fået i landsdelen. Når et parti eller en landsdel har opnået det antal tillægsmandater, som det er berettiget til, ophører tildelingen til det pågældende parti eller landsdel, uanset om f.eks. en landsdel kan fremvise større ubrugte kvotienter end kvotienter, der giver valg i de to andre landsdele.

C. Fordeling af partiernes tillægsmandater på storkredse

Nu ved vi, hvor mange tillægsmandater hvert parti får i hver landsdel. Vi skal nu fordele tillægsmandaterne på storkredse. Fordelingen sker ved anvendelse af divisorerne 1 - 4 - 7 - 10 - osv. Af de fremkomne kvotienter udelades i hver storkreds for hvert parti så mange af de største kvotienter, der svarer til det antal kredsmandater, som det enkelte parti har fået i storkredsen.

Ugyldige stemmer Efter hvert valg viser det sig, at der er en række stemmesedler, der af den ene eller anden grund regnes for ugyldige. De får derfor ikke indflydelse på valgets resultat.

En stemmeseddel er ugyldig, hvis:

- den er blank
- vælgerens stemme på stemmesedlen ikke er afmærket med et kryds
- det ikke med sikkerhed kan afgøres, hvilket af partierne eller hvilken kandidat uden for partierne vælgeren har villet give sin stemme
- det må antages, at stemmesedlen ikke er udleveret på afstemningsstedet
- der er givet stemmesedlen et særpræg

Selvom en ugyldig stemme ikke får indflydelse på valgets resultat, regnes den dog med i opgørelsen over de afgivne stemmer. Ved folketingsvalget den 15. september 2011 var den samlede stemmeprocent 87,7 %. Der blev i alt afgivet 3.579.675 stemmer, og heraf var de 34.307 stemmer ugyldige. Det svarer til en ugyldighedsprocent på 0,96 %. Af de ugyldige stemmer var 22.815 blanke, mens 11.492 var ugyldige af andre årsager.

Valgbarhed til folketingsvalg

Enhver der har valget til Folketinget (se under "Valgret til Folketinget"), er også valgbar, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der gør den pågældende uværdig til at sidde i Folketinget.

Valgbarhed til Europa-Parlamentsvalg

Enhver, der har valget til Europa-Parlamentet (se under "Valgret til Europa-Parlamentet"), er også valgbar, medmindre vedkommende er straffet, har fået frataget sin valgbarhed i hjemlandet (hvis der er tale om en kandidat, der er statsborger i et andet EU-land), eller på anden måde fundet uværdig til at sidde i Europa-Parlamentet.

Valgbarhed til kommunale og regionale valg

Enhver der har valget til kommunale og regionale valg (se under "Valgret til kommunale og regionale valg"), er også valgbar, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der gør den pågældende uværdig til at være medlem af kommunale og regionale råd. Man fortaber dog ikke sin valgbarhed, hvis der på valgdagen er gået 3 år, fra straffen er udstået, ophævet, eftergivet eller bortfaldet. Er straffen ubetinget fængsel på over 6 måneder, eller er man idømt forvaring, er fristen dog 5 år. Ved betingede domme og bødestrafte regnes fristen fra datoen på den endelige dom eller bødens vedtagelse. Man kan dog altid stille op som kandidat til valget uanset indsigelser om manglende valgbarhed på grund af straf.

Valgbestyrrelse

For hver opstillingskreds vælges en valgbestyrrelse. Dette gælder, uanset om opstillingskredsen består af flere (dele af) kommuner. I kommuner med flere opstillingskredse vælges én valgbestyrrelse, der er fælles for alle opstillingskredse i kommunen. Landets inddeling i opstillingskredse er fastlagt i valgkredsfortegnelsen, der er et bilag til folketingsvalgloven. Valgkredsfortegnelsen indeholder en angivelse af, hvilken eller hvilke kommuner der helt eller delvis indgår i opstillingskredsen.

Medlemmerne af valgbestyrelsen vælges af kommunalbestyrelsen blandt dens medlemmer. Borgmesteren er født medlem af valgbestyrelsen. Hvis opstillingskredsen alene består af én kommune, er borgmesteren født formand for valgbestyrelsen.

Valgbestyrelsens opgaver er bl.a. at få fremstillet stemmesedler og opslag, modtage indberetninger på valgaftenen fra de enkelte afstemningssteder i opstillingskredsen om resultatet af stemmeafgivningen og indberette resultatet af stemmeafgivningen for opstillingskredsen som helhed til Danmarks Statistik, samt senest dagen efter valget at foretage fintælling for hele opstillingskredsen m.v.

Valgforbund

Valgforbund er kun aktuelt i forbindelse med valg til Europa-Parlamentet (og kommunal- og regionalvalg), hvor to eller flere kandidatlistes kan indgå valgforbund. Da mandaterne fordeles mellem de opstillede kandidatlistes efter den d'Hondtske me-

tode, der til en vis grad favoriserer de store kandidatlistes, kan mindre partier for at modvirke denne tendens indgå valgforbund med andre partier for at etablere større enheder og dermed mindske evt. stemmespild. Er der indgået valgforbund, fordeles mandaterne på kandidatlistes, der ikke har indgået valgforbund, og valgforbund, efter den d'Hondtske metode. De mandater, der tilfalder et valgforbund, fordeles herefter mellem de kandidatlistes, der har indgået valgforbundet, også efter den d'Hondtske metode.

Valgkort Valgkort udarbejdes centralt af kommunalbestyrelserne og udsendes til de borgere, der har valget, så de er vælgerne i hænde senest 5 dage før afstemningen. Valgkortet skal medbringes på afstemningsstedet på valgdagen og afleveres ved valgbordet, hvorefter vælgeren får en stemmeseddel udleveret. Har vælgeren glemt sit valgkort, kan vælgeren godt stemme alligevel, og vil blive bedt om at gøre rede for sin identitet ved f.eks. at oplyse navn, adresse og fødselsdato. Er der tvivl om vælgerens identitet, vil vælgeren blive bedt om at fremvise legitimation ved valgbordet.

Valgliste For at kunne deltage i valg og folkeafstemninger i Danmark skal man være optaget på valglisten. Det bliver man uden videre, hvis man på valgdagen har dansk indfødsret, er fyldt 18 år og senest 7.-dagen før valgdagen har fast bopæl i Danmark (det vil sige er bopælsregistreret i CPR).

Hvis man flytter til udlandet og i forbindelse hermed anmeldes CPR, kan man normalt ikke optages på valglisten og kan derfor ikke deltage i valg og folkeafstemninger i Danmark. Det kan man kun, hvis man tilhører en af de persongrupper, der uanset udlandsopholdet anses for at have bevaret fast bopæl i riget i valgsmæssig henseende, f.eks. diplomater, ansatte ved danske virksomheder i udlandet, udsendte for en dansk hjælpeorganisation, studerende m.v., eller agter at vende tilbage til riget inden for 2 år efter udrejsen. De persongrupper, der i valgsmæssig henseende anses for at have fast bopæl i riget og dermed bevarer deres valgret, fremgår af folketingsvalglovens § 2.

Ved Europa-Parlamentsvalg er man endvidere stemmeberettiget til valget i Danmark, hvis man er dansk statsborger med fast bopæl i et af de andre EU-lande, eller er statsborger fra et af de andre EU-lande og har fast bopæl i Danmark (dvs. er bopælsregistreret i CPR). Vil man som dansker bosat i et af de øvrige EU-lande eller herboende EU-borger stemme ved Europa-Parlamentsvalget, skal man ansøge om at blive optaget på valglisten. Danskere, der bor i et andet EU-land, skal søge Københavns Kommune om at blive optaget på valglisten senest dagen efter fem uger før valgdagen. Herboende EU-borgere skal søge deres bopælskommune om at blive optaget på valglisten senest dagen efter fem uger før valgdagen.

Valget til folketingsvalg og folkeafstemninger Enhver som har dansk indfødsret, er fyldt 18 år, og har fast bopæl i Danmark, har valgret til Folketinget og nationale folkeafstemninger. Hertil kommer visse grupper, som fx personer der er ansat i den danske stat med tjenestested i udlandet. Desuden har personer der opholder sig mindre end 2 år i udlandet valgret. For at kunne udøve sin valgret, dvs. afgive sin stemme ved valg og folkeafstemninger, kræves det, at man er optaget på valglisten, se ovenfor under "Valglisten". Til folkeafstemninger om EU-spørgsmål kan danske statsborgere, der bor i Grønland eller på Færøerne, dog ikke stemme, da Grønland og Færøerne ikke er med i EU.

Valget til Europa-Parlamentsvalg Valget til Europa-Parlamentsvalg har enhver, der

- har valgret til Folketinget eller
- er dansk statsborger over 18 år med fast bopæl i et af de øvrige EU-lande eller
- er statsborger i et af de øvrige EU-lande, over 18 år og har fast bopæl i Danmark

Desuden må man ikke være under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6 (tidligere kaldt "umyndiggjorte").

Valgret til kommunal- og regionalvalg

Enhver, der på valgdagen er fyldt 18 år, har fast bopæl i den pågældende kommune eller region og enten er danske statsborgere, statsborgere i et andet EU-land, Island eller Norge, eller har haft fast bopæl i Danmark i tre år forud for valgdagen, har valgret til kommunal- og regionalvalg.

Valgstyrer

Kommunalbestyrelsen vælger for hvert afstemningsområde mindst 5 og højst 9 valgstyrere til at stå for afstemningen og den efterfølgende stemmeoptælling på afstemningsstedet. Valgstyrene vælges i passende tid før valgdagen. Kommunalbestyrelsen vælger blandt valgstyrerne en formand for disse for hvert afstemningsområde. Formændene vælges ved forholdstalsvalg under ét. Det er dog ikke nødvendigt at afholde valg, hvis der er enighed i kommunalbestyrelsen om, hvem der skal udpeges til valgstyrere og formænd for valgstyrerne.

Enhver vælger har pligt til at påtage sig hvervet som valgstyrer, med mindre de har lovligt forfald. Et medlem af kommunalbestyrelsen, herunder et medlem af valgbestyrelsen, kan godt vælges til valgstyrer. En kandidat til valget kan også godt vælges til valgstyrer.

Valgbestyrelse

Kommunalbestyrelsen vælger en valgbestyrelse til at varetage forskellige opgaver i forbindelse med valg og folkeafstemninger. Valgbestyrelsen består af medlemmer af kommunalbestyrelsen, og borgmesteren er født formand for valgbestyrelsen. Valgbestyrelsen skal bl.a. sørge for at få fremstillet stemmesedler til valgene og folkeafstemninger, indberetter det samlede valgresultat for opstillingskredsen, kommunen, eller regionen og foretager fintællingen dagen efter valget eller folkeafstemningen.

Valgtilforordnet

Se "Tilforordnet vælger"

Vælgererklæringer

Et nyt parti, der ønsker at stille op til folketingsvalg eller Europa-Parlamentsvalg, skal først anmeldes for økonomi- og indenrigsministeren. Med anmeldelsen skal følge et antal erklæringer (underskrifter) fra vælgere, der således anbefaler, at partiet får lov til at stille op til valg. Vælgererklæringerne skal indsamles på en formular, der forinden er godkendt af Valgnævnet.

For at deltage i *folketingsvalg* skal et nyt parti indsamle et antal vælgererklæringer, der mindst svarer til 1/175 af samtlige gyldige stemmer afgivet ved det sidst afholdte folketingsvalg. Ved folketingsvalget den 15. november 2011 blev der afgivet i alt 3.545.368 gyldige stemmer. For at deltage i det næste folketingsvalg skal et nyt parti derfor indsamle (gyldige) erklæringer fra mindst 20.260 vælgere.

For at deltage i *valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet* skal partiet indsamle erklæringer fra et antal vælgere, der mindst svarer til 2 pct. af samtlige gyldige stemmer ved det sidst afholdte folketingsvalg, dvs. for tiden mindst 70.908. Tærsklen er således mere end 3 gange så høj som for folketingsvalg, hvilket jo bl.a. skyldes, at der er væsentligt færre mandater (13) at konkurrere om.